
LAUDATIO Roberto Fernández Díaz, rector de la Universitat de Lleida i catedràtic d'Història Moderna

Malgrat que no acostuma a ser habitual que un rector dicti una *laudatio*, aquest cop he de confessar-vos que he abusat de la meua autoritat per atribuir-me aquesta ocasió solemne en nom de la Universitat de Lleida. Ho faig perquè fa bastant temps que sento la necessitat de reivindicar públicament la figura única de Manuel Lladonosa i de poder expressar la gran admiració i l'enorme afecte que m'inspira la seva persona des de fa gairebé quatre dècades.

Manuel Lladonosa és un home apassionat per la seva ciutat. Va heretar del seu pare, el també historiador insigne Josep Lladonosa, la passió per conèixer la seva ciutat, per saber-ne la història i per tractar de millorar-ne el futur. Lleida ha estat el teló de fons sobre el qual s'ha mogut el seu projecte vital i professional. I això ha estat així no només per una qüestió de patriotisme lleidatà sentit, sinó perquè pertany a un grup reduït d'aquella generació de lleidatans del primer franquisme que tingué aviat la clara consciència de viure en una ciutat que deixava molt a desitjar davant d'altres ciutats catalanes. Una ciutat a la qual costava en gran manera treure's del damunt el seu aire inequívocament provinciana i que vivia tancada en si mateixa, a pesar dels esforços d'algunes figures benemèrites aïllades.

Com passa sovint en la vida de les persones, no crec que la seva trajectòria obeeixi a una estratègia premeditada, però és cert que Manuel Lladonosa ha traçat la seva a través de tres oficis principals: ciutadà activista, historiador i universitari. Tres ocupacions que estan unides en la seva biografia per una mateixa idea central: la necessitat vital de tenir un compromís cívic amb la seva comunitat. Un compromís cívic que potser li ha resultat gairebé inevitable atesa la seva triple condició d'home de cristianisme reflexionat, catalanisme moderat i socialdemocràcia impenitent.

Amb el seu habitual caràcter pausat, ponderat i pactista, no exempt d'una rebel·lia continguda davant les injustícies, Lladonosa ha estat compromès, des de la seva joventut més primerenca, amb la revitalització de la seva ciutat i de la cultura catalana. En aquest sentit, cal recordar el seu activisme com un dels creadors de l'Esbart Màrius Torres, el 1962; com un dels fundadors de l'Ateneu Popular de Ponent i com a president entre 1979 i 1987; amb la seva presidència d'Òmnium Cultural de

---

Lleida entre 1980 i 1982, i amb la seva tasca al capdavant de la Creu Roja entre 1993 i 1996.

A més, profundament interessat per les relacions entre la religió i la raó, des de la seva profunda i practicant condició de catòlic ha contribuït també a la fundació de l'Institut de Recerca i Estudis Religiosos de Lleida (IREL) i a la direcció del Grup Francesc Eiximenis. I, en tots dos casos, ha mostrat la seva actitud de persona capaç d'unir tradicions de pensament i maneres de veure la vida des d'una actitud certament eclèctica però no sincrètica. Per tota aquesta tasca social constant i compromesa, ha merescut el premi d'Actuació Cívica de la Fundació Carulla, el 1999, i la preuada condecoració de la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya.

Però el seu activisme fecund i constant ha tingut un protagonisme destacat en la vida universitària. Manuel Lladonosa ha estat un dels principals pioners de la Universitat de Lleida. Aquí, en aquesta sala, hi ha força persones que saben de què parlo quan empro l'expressió «pioner universitari». Vull dir que Lladonosa pertany a aquella generació de joves universitaris que van fer possible la creació d'una universitat a la seva ciutat. És una història igual que la que visqueren els pioners d'altres universitats joves de la Xarxa Vives. Una història que es resumeix en una afirmació molt senzilla: no hi havia gairebé res i calgué fer-ho gairebé tot.

Per això Lladonosa va haver de fer de tot en la gestió universitària durant molts anys, fins que, el 1991, el Parlament de Catalunya va crear la nostra universitat. «De tot» vol dir ser un dels creadors de l'Estudi General de Lleida com a embrió de la futura universitat, director del Departament d'Història durant nou anys i degà de la Facultat de Lletres durant quatre. Una tasca incansable que va haver de fer comprant els primers mobles, si em permeteu la metàfora, i sempre amb un caràcter conciliador però ferm en el convenciment que calia crear uns estudis universitaris que fossin homologables als de qualsevol universitat del món. Lladonosa ha estat i és una figura central en la fundació i consolidació de la nostra universitat, i continua sent per a tots nosaltres una font d'inspiració i de sana imitació.

El motor d'aquesta energia creativa fou la seva encertada creença que instal·lar una universitat a Lleida representava la dinamització de la vida ciutadana i el reequilibri territorial de Catalunya, sempre tan necessitada de lluitar contra el «barcinocentris-

me» conscient o inconscient. Era, per tant, una aposta estratègica i fonamental per a la ciutat. I he de dir-vos que la revitalització es va aconseguir amb escreix i que l'equilibri ha millorat notablement, malgrat que encara queda molt a fer. Si en aquests moments suprimíssim de sobte la Universitat de Lleida del territori ponentí, us asseguro que la ciutat i els seus encontorns serien irrecognoscibles, en un mal sentit. La Universitat ha transformat la ciutat amb les seves aportacions urbanístiques i arquitectòniques, amb els seus milers de diplomats instal·lats en la vida professional, amb els seus centenars de professors i estudiants aportant-hi la seva vitalitat, amb l'economia universitària donant bons dividends a l'economia de la ciutat, amb la internacionalització de les terres de Lleida, del Pirineu i de la Vall d'Aran.

Així doncs, no hi ha cap dubte que la decisió de la Generalitat de Catalunya el 1991 fou un gran encert, com ho demostren els successius estudis realitzats per part de l'Associació Catalana d'Universitats Públiques sobre les múltiples aportacions de les universitats cap a les seves àrees territorials de major influència. Però, juntament amb el reconeixement de la importància del fet politicoinstitucional, cal recordar sempre que l'èxit ha estat també la conseqüència de l'esforç i la dedicació d'homes i dones que, seguint el paradigma Lladonosa, han dedicat i dediquen la seva vida a la nostra universitat, fent-ne un projecte vital i acadèmic sobre el qual el nostre benvolgut guardonat ha reflexionat en una excel·lent aportació a l'obra col·lectiva titulada *La Universidad en el cambio de siglo*, que fou publicada l'any 1998.

Però quan parlo amb el meu amic Lladonosa el primer que hi veig és la seva condició d'historiador, la seva passió per ser un investigador social del pretèrit. Com he afirmat fins aquí, és cert que el seu compromís ciutadà ha estat i és extraordinari. Tanmateix, sempre he pensat que la seva vocació veritable, allò amb què realment gaudeix, és la seva tasca de pensador social. A mi m'ha semblat sempre un professor oxfordià, envoltat de llibres al seu despatx universitari i a casa seva, interrogant-se constantment per l'esdevenir de les societats. Lladonosa és historiador perquè es dol de l'ésser humà i perquè vol comprendre la vessant històrica del funcionament i del canvi de les societats humanes.

En aquest sentit cal interpretar la seva frondosa obra historiogràfica, encapçalada per la publicació, el 1988, de la seva tesi doctoral, dirigida per Josep Termes, amb el títol *Catalanisme i moviment obrer: el CADCI entre 1903 i 1923*, que esdevé una aportació molt rellevant a la història social i obrera de la Catalunya del segle XIX. Però, sens dubte, ha estat en la mateixa història de Lleida on ha invertit més esforços investigadors. Lladonosa s'ha convertit en el millor coneixedor del segle XIX lleidatà, com ho demostren la seva magnífica obra *Carlins i liberals a Lleida 1833-1840*, publicada el 1993; les seves aportacions en el volum desè de la *Història de la cultura catalana*, el 1998; la seva contribució a l'obra *La Segona República a Catalunya*, el 1995, o el volum setè de la *Història de Lleida*, de la qual és, a més, codirector amb qui us parla.

Però més enllà d'enumerar aquí la seva excel·lent i prolífica producció, que li ha valgut ésser nomenat membre corresponent de la Reial Acadèmia d'Història, el que en vull destacar és la seva manera d'investigar el passat. Senyores i senyors, la historiografia és una ciència social plena de perills. No crec que els historiadors hàgim solucionat cap guerra, però no estic segur que no hàgim contribuït a generar-ne. Lladonosa ha historiat sent sempre plenament conscient que el coneixement del passat que ofereixen els historiadors és àmpliament emprat per la política; conscient que el present ha de ser estudiat històricament per poder-lo comprendre de manera exacta. I per això s'ha proposat que el seu producte obeeixi al codi bàsic que nodreix la tasca de l'historiador: elaborar el coneixement pretèrit a través de la ciència. És a dir, buscant la màxima objectivitat possible a l'hora d'explicar el funcionament i el canvi de les societats. Una objectivitat que implica el respecte escrupolós en la selecció dels fets i la ponderació equànime en el moment d'interpretar-los. Que implica combinar dialècticament teoria i pràctica. Lladonosa ha fugit sempre amb èxit dels pitjors mals de la historiografia, a saber: anacronisme, presentisme, ideologisme i teleologisme.

Des d'una utilització suau i intel·ligent del materialisme històric d'arrel vilariana, Lladonosa ha sabut construir un edifici historiogràfic que es mantindrà per molts anys per la qualitat científica de les seves aportacions. Com deia el mestre Pierre Vilar, Lladonosa sap que la història no és una ciència freda, però sap que no pot ser cap altra cosa que una ciència. Quan pensa en el que desitja per al bé de la societat, ho fa a través de la seva axiologia moral cristiana, des de la seva ideologia socialdemòcrata i des de la seva perspectiva catalanista, però quan ha d'estudiar el passat ho fa des dels

preceptes ineludibles de la ciència. Lladonosa estima sobre manera la seva ciutat, desitja que el seu present i el seu futur siguin millors, i per això exerceix l'ofici d'historiador amb fredor analític. La passió pot trobar-se en l'objectiu: el bon futur de la societat lleidatana. Però la millor manera de contribuir a aquesta meta és l'anàlisi desapassionada del passat. És a dir: entendre la història de Lleida en el silenci de les passions.

Ens consta, a tots els qui el coneixem, que aquesta manera d'estudiar el passat és la que ha anat ensenyant durant desenes d'anys en les seves classes i en la direcció de treballs, tesines i tesis doctorals. Són molts els alumnes que han tingut el privilegi de ser guiats i aconsellats per Lladonosa en l'àrdua però apassionant tasca investigadora. La porta del seu despatx ha estat sempre oberta per a tots aquells qui hagin tingut l'encert de demanar-li opinió i consell. En aquesta tasca d'acompanyament és on trobem un Lladonosa que sempre està disposat a submergir-se de ple en la investigació de l'altre per poder-lo assessorar amb garanties. La seva enorme generositat natural, el seu fort compromís amb la vida social i universitària, és llavors quan agafa cos. Ningú no ha rebut mai la negativa de Manuel Lladonosa quan se l'ha necessitat.

Fa trenta-vuit anys que vaig entrar per primera vegada al Convent del Roser per fer-hi les meves primeres classes. Amb el temps vaig saber que la persona més determinant perquè jo passés a formar part d'aquell claustre de professorat jove i exigü fou Manuel Lladonosa. Des de llavors us confesso públicament que ell ha estat un dels meus referents en la manera d'entendre la universitat, la docència i la tasca investigadora. I aquella «fórmula Lladonosa» que jo he provat d'imitar es compon de generositat cap a les persones, equanimitat en la docència, rigor en la investigació i compromís absolut amb la Universitat de Lleida com una bona manera de servir tots els ciutadans. Espero no haver-lo defraudat i espero que tots vosaltres hàgiu percebut a través de les meves modestes paraules que encertat que és, atorgar-li la Medalla d'Honor de la Xarxa Vives.

Tot i que és cert que no sempre es té la fortuna de rebre el reconeixement del treball realitzat al llarg dels anys, m'agradaria que Manuel Lladonosa estigués convençut que som molts els qui componem la legió de persones agraïdes per la seva tasca ingent i generosa. El canvi espectacular de Lleida durant aquestes quatre darreres dècades li deu molt, a aquest home de bé, gran professor, magnífic historiador i ciutadà

---

compromès, que ha fet de la seva ciutat el baluard principal del seu projecte existencial. Estimat i admirat Manuel, amb la distinció que avui reps volem que sàpigues com t'estimem i com t'admirem. Manuel, gràcies, moltes gràcies per la teva intel·ligència bondadosa i per la teva bondat intel·ligent, que tants bons fruits està donant a la causa justa i eterna de la lluita de la civilització contra la barbàrie.

Roberto Fernández Díaz
Rector de la Universitat de Lleida
i catedràtic d'Història Moderna